

Výroční zpráva za rok 1999

SAGITTARIA - Sdružení pro ochranu přírody střední Moravy
Holická 31/19, 772 00 Olomouc, tel./fax: 068/ 522 84 38
IČO: 41031547 Bankovní spojení: KB pobočka Olomouc, č.ú. 43235-811/0100

Poslání a cíle

Občanské sdružení Sagittaria - Sdružení pro ochranu přírody střední Moravy bylo založeno 6.2.1991 jako Sdružení pro duchovní a hmotnou obnovu a rozvoj CHKO Litovelské Pomoraví a v roce 1996 přejmenováno na současný název. Sagittaria je nevládní, neziskové občanské sdružení působící v regionu střední Moravy. Jejím posláním je aktivně vystupovat při ochraně přírody a krajiny a podporovat a iniciovat aktivity vedoucí k trvale udržitelnému rozvoji života v regionu.

Naše hlavní aktivity lze shrnout do několika následujících bodů:

- ❖ inventarizační průzkumy a mapování cenných částí krajiny
- ❖ plány péče o chráněná území a návrhy na vyhlášení nových chráněných území
- ❖ péče o cenná přírodní území
- ❖ podpora dutinově hnízdících dravců a sov
- ❖ ochrana ohrožených mokřadních druhů rostlin
- ❖ osvěta a výchova veřejnosti v ochraně přírody
- ❖ spolupráce s místními samosprávami při ochraně přírody
- ❖ pronájmy a výkupy cenných přírodních území a péče o ně

Ochrana fytogenofondu

V roce 1999 pokračovaly dva rozsáhlé a významné projekty řešící ochranu kriticky ohrožených rostlinných druhů. První z nich řeší 4 mokřadní rostlinné druhy a je podporován Ministerstvem životního prostředí. Řešeny jsou následující druhy:

➤ **Matizna bahenní**

V rámci projektu jsme vysadily matiznu na lokality Černovír a Hrdibořice a provedly vyhodnocení těchto výsadeb, prováděli jsme záchrannou kultivaci a napěstování rostlin pro výsadbu, dokončili jsme záchranný program druhu a odevzdali jej na MŽP ČR se žádostí o oficiální schválení.

Navštívili jsme lokality druhu ve východním Polsku a studovali tamní populace.

➤ **Cídivka peřestá**

Provedli jsme monitoring výskytu druhu na všech lokalitách v ČR, na moravských lokalitách jsme zajistili také management a připravili jsme podklady pro vypracování záchranného programu. Ze všech lokalit v ČR druh kultivujeme.

➤ **Starček bahenní**

Navštívili jsme všechny lokality s výskytem druhu, druh kultivujeme, shromažďujeme podklady pro vypracování záchranného programu, semena jsme uložili v semenné bance, zahájili jsme i sledování slovenských lokalit, kde je druh ohrožen snad ještě výrazněji než v ČR.

➤ **Sítina tmavá**

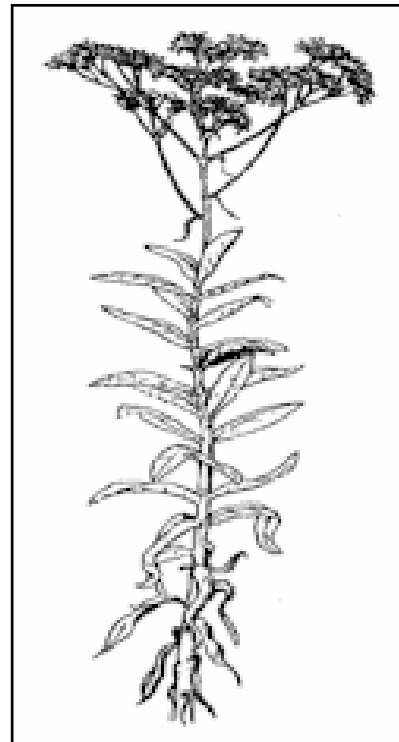
Zatím sledujeme pouze výskyt na lokalitě Plané loučky, kde jsme zaměřili výskyty jednotlivých trsů a rostliny měříme, druh rovněž kultivujeme a provedli jsme experimenty s výsevy.

➤ **Vstavač trojzubý**

Dalším projektem je ochrana **vstavače trojzubého** (*Orchis tridentata*). Také tento projekt je stejně jako předchozí podporován z grantu MŽP ČR. Na lokalitách s výskytem druhu provádíme pravidelný monitoring a biometriku, druh experimentálně kultivujeme ze semen. Zpracovali jsme a nechali oponovat záchranný program pro tento druh.

➤ **Jabloň lesní** (*Malus sylvestris*) a **jeřáb břek** (*Sorbus torminalis*):

Semena těchto ohrožených druhů, které jsme sklídili v roce 1998 v PR Království (jabloň) a NPP Třesín (břek), jsme vyseli, semenáčky jsme přepikýrovali a v květnu jsme je vysadili na záhony, kde rostou doposud. Takto připravené stromky máme nachystány na možné výsadby na přírodní lokality po dohodě s lesníky a Správou CHKO Litovelské Pomoraví. K dispozici je několik set jabloní a zhruba 3000 břeků.

Vedle těchto hlavních úkolů jsme dílčí pozornost věnovali i některým dalším druhům rostlin, které jsou v regionu ohroženy (kosatec sibiřský, hvozdík pyšný, hrachor bahenní, vstavač kukačka, lýkovec vonný, rdest ostrolistý, upolín nejvyšší, violka slatinná, plavín štítnatý).

Ochrana zoogenofondu

V návaznosti na loňský rok, probíhaly i v tomto roce některé projekty řešící ochranu a podporu vybraných zvláště chráněných druhů živočichů:

➤ **Sova pálená (*Tyto alba*)**

V rámci projektu "Ochrana a podpora genofondu sovy pálené na Moravě a ve Slezsku" jsme zkontrolovali celou síť 1230 instalovaných budek v 21 okresech. Sledovali jsme hnízdní biologii sovy pálené, nevhodně instalované budky v minulých letech jsme přemístili na jiné vhodné lokality. Celou síť budek jsme po vyvedení mlád'at připravili na novou sezónu. Celý projekt jsme dále rozšířili do Čech a instalovali dalších 300 budek v 6 okresech Polabí. Započali jsme také vypracování záchranného programu pro tento druh.

➤ **Moták lužní (*Circus pygargus*)**

V roce 1999 jsme na Hané realizovali rozsáhlý monitoring recentní populace tohoto silně ohroženého druhu v okresech Olomouc, Šumperk, Prostějov, Přerov a Kroměříž. Cílem bylo nalézt hnízdní páry v zemědělských kulturách a zabezpečit jejich hnízda před vysečením při sklizňových pracích.

➤ **Výr velký (*Bubo bubo*)**

V okresech Olomouc, Bruntál a Šumperk jsme prováděli monitoring hnízdní recentní populace výra velkého, sledovali jsme hnízdní biologii druhu a zarostlé lokality vegetací jsme sanovali.

➤ **Sýc rousný** (*Aegolius funereus*)

V CHKO Jeseníky jsme provedli kontrolu a údržbu instalované sítě 68 budek pro tento silně ohrožený druh, na podzim pak jsme síť budek doplnili v nepokrytých oblastech severní části CHKO (Rejvíz).

➤ **Puštík obecný** (*Strix aluco*)

Provedli jsme kontrolu a údržbu všech instalovaných budek (200 ks) v CHKO Litovelské Pomoraví, v okresech Olomouc a Šumperk. Síť budek jsme dále rozšířili do lužních lesů podél toku Moravy až po Otrokovice a doplnili v oblasti Bouzovska.

➤ **Kalous ušatý** (*Asio otus*), **poštolka obecná** (*Falco tinninculus*)

Provedli jsme kontrolu a údržbu instalované sítě budek v okr. Olomouc.

Péče o významné lokality

Hlavním úkolem bylo zajištění péče o některé významné lokality, o které Sagittaria dlouhodoběji pečuje.

- ✓ **PR Plané loučky** - provedli jsme dvě seče a prořezávky dřevin v jarním a podzimním termínu, současně s tím jsme se podíleli při vytváření nového plánu péče; většinu pozemků v území má Sagittaria dlouhodobě pronajatou od Fondu CHÚ - výskyt celé řady ohrožených druhů rostlin
- ✓ **NPR Strabišov-Oulehla** - provedli jsme dvě seče v časně letním termínu na problematičtých místech Přední Oulehly pro eliminaci některých agresivních druhů rostlin a v srpnovém termínu pak jsme posekli celou Zadní Oulehlu - výskyt celé řady ohrožených druhů rostlin.
- ✓ **PR Malý Kosíř** - provedli jsme sečení a likvidaci křovin dle plánu péče
- ✓ **Přírodní park Terezké údolí** - na smluvním základu jsme nechali posíct většinu luk v údolí, bohužel v pozdním termínu, protože smlouvy byly podepsány velmi pozdě - výskyt některých vzácných druhů rostlin, cenná luční společenstva, krajinný ráz.
- ✓ **Plavatisko v NPP Třesín** - sečení louky pronajaté z Fondu CHÚ je prováděno rovněž na smluvním základu - zatím bez vzácných druhů - po zalučnění převládá krajinařské hledisko
- ✓ **Náplavy v PR Moravičanské jezero** - na podzim jsme provedli rozsáhlou likvidaci rákosu a dřevin na velké ploše náplavu - důvodem je především výskyt cídivky peřesté

- ✓ **Další lokality v CHKO Litovelské Pomoraví** - posekli jsme některé menší plošky s výskytem ohrožených druhů rostlin - např. jižně od Kačení louky - výskyt zvonečníku hlavatého
- ✓ **PP U Strejčkova lomu** - posekli jsme místa s výskytem vstavače trojzubého
- ✓ **Mokřina u Nemilan** - pozemek pronajatý od Pozemkového fondu ČR s výskytem cídivky peřesté, jako každoročně jsme provedli posečení celé plochy s odstraněním všech dřevin
- ✓ **Biokoridor u Luděrova** - podél okraje pole a svodnice v zemědělské krajině jsme vysadili větší množství stromů a keřů - financováno ze SFŽP.
- ✓ **Okolí Bázlerovy pískovny** - na těchto pronajatých a částečně i vykoupených pozemcích proběhlo na smluvním základě posečení lučních ploch, výsadby dřevin na některých místech odumírají, celkově byla tato plocha řečena nekonceptně.

Osvěta a ediční činnost

V průběhu roku jsme kontrolovali funkčnost naučné stezky Svatý Kopeček, která naštěstí není terčem pozornosti vandalů a zůstává stále v dobrém stavu.

Hlavní práce v tomto směru však probíhaly na budování **naučné stezky Středomoravským krasem** a to na rekonstrukci okruhů **Špraněk a Třesín**. Ta byla v roce 1998 podpořena z prostředků MŽP ČR, okruhy se ale nepodařilo včas dokončit.

První jsme dokončili okruh na Špraňku, který má 6 zastavení a je 5 kilometrů dlouhý. S daleko většími problémy jsme teprve na konci léta dokončili okruh na Třesíně. Ten má 10 zastavení a délku 8 kilometrů. Oba okruhy se nacházejí v turisticky atraktivních oblastech a tak budou jistě hojně navštěvovány.

V roce 1999 jsme rovněž zahájili práce na vytvoření informačního systému na lokalitě Grygovského kopce.

Největší ediční akcí bylo vydání výpravné publikace **Litovelské Pomoraví** s fotografiemi Standy Bureše. Celá publikace vyšla pod odborným i finančním dohledem Ivoše Machara.

Dalším počinem v tomto směru bylo vydání brožury "**Materiály ke květeně Nízkého Jeseníku s přihlédnutím k okolním územím**". Tato brožura shrnuje výsledky floristického kursu České botanické společnosti z roku 1989 a tak se jej symbolicky po deseti letech konečně podařilo vydat. Obsažené informace mají velkou informační hodnotu, protože dokumentují přibližně současný stav znalostí o výskytu cévnatých rostlin v oblasti Nízkého Jeseníku. Vydání této brožury považujeme za příspěvek k poznání květeny regionu.

Další aktivity

Dalšími významnými aktivitami Sagittarie bylo aktivní zapojení do dvou významnějších záležitostí mokřadů v blízkosti Olomouce a sice zhodnocení biologického významu Černovířského slatiniště a posouzení vhodnosti revitalizace v PR Chomoutovské jezero.

- **Černovířské slatiniště**

Tato významná lokalita se stala po povodni 1997 velmi významným mokřadem, kde dlouhodobě stagnovala voda, což se projevilo početným a leckdy hnízdním výskytem řady ohrožených druhů ptáků a zlepšenými podmínkami pro výskyt řady mokřadních druhů rostlin včetně úspěšného uchycení matizny bahenní (blíže viz. výše). Bohužel trvale existují snahy o odvodnění této lokality z důvodu zájmu o

- ⇒ čerpání pitné vody (nyní kontaminované z povrchových zdrojů)
- ⇒ pěstování lesa, který na řadě míst vlivem dlouhodobého zatopení odumřel
- ⇒ odstranění výskytu komárů v blízkosti města Olomouce

Sagittaria předložila koncept možného využívání černovířského slatiniště, účastnila se všech jednání a stanovila respektované limity. Jedná se ale o dlouhodobý proces.

- **Chomoutovské jezero**

Připravovaná revitalizace litorálních zón s cílem vytvoření nových mokřin v okolí tohoto štěrkopískového jezera je mimořádně důležitá. Protože bylo možno očekávat možnost napadení ze strany Společnosti za záchranu Litovelského Pomoraví bylo nutno připravit detailní podmínky pro tuto revitalizaci a stanovit limity z kterých je možno tuto akci provést.

Spolupráce

- ❖ **Unie pro řeku Moravu**
Podíleli jsme se na některých alternativních protipovodňových návrzích Unie.
- ❖ **Tyto**
Spolupráce při realizaci programů ochrany dravců a sov.
- ❖ **OKNO (Olomoucká koalice neziskových organizací)**
Dosud poměrně pasivní účast na činnosti OKNO, prezentovali jsme naše aktivity v rámci 30 dní pro neziskový sektor a dodali podklady o naší činnosti, na víc zatím jsme neměli síly.
- ❖ **Správa CHKO Litovelské Pomoraví**
Spolupráce při péči o lokality v CHKO a realizace třesínské části NS.
- ❖ **Agentura ochrany přírody a krajiny ČR**
Spolupráce při péči o pozemky pod dohledem olomouckého střediska, zejména konzultace ohledně NPP Hrdibořické rybníky a NPR Strabišov-Oulehla, dále spolupráce při realizaci NS na Špraňku, účast v revitalizačním poradním sboru.

Vnitřní činnost Sagittarie

V posledním čtvrtletí roku došlo k významné události - změně sídla - Sagittaria si pronajala místnost ve Skautském domě na Holické ulici v Olomouci. Vzhledem k tomu, že dříve v tomto domě sídlila sovětská armáda, znamenaly první týdny výraznou úpravu celé kanceláře, což se povedlo právě tak do konce roku.

Ještě významnější událostí bylo přijetí civilního pracovníka Mgr. Michala Krátkého, který celý tento rozběh Sagittarie svým pracovním nadšením táhnul vpřed.

Do roku 2000 tedy vstupuje Sagittaria v nových prostorách a s novým pracovníkem a tudíž s nadějí na daleko kvalitnější a rozsáhlejší činnost než v roce předchozím.

O členství projevíli zájem Mgr. Jan Novák a Mgr. Jan Roleček. Doufáme že tyto nové síly přinesou další sílu do realizací projektů v roce 2000.

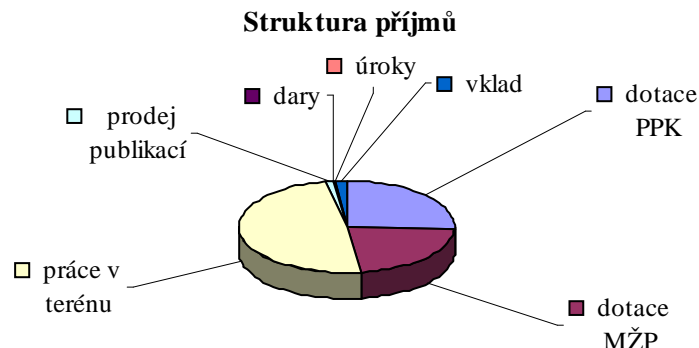
Děkujeme všem našim příznivcům a spolupracovníkům. V roce 1999 to byli:

M. Krejčí, V. Polášek, K. Krejčí, P. Albrecht, P. Zemánek, I. Machar, Komár - Jurečka, A. Lehká, L. Kunc, Kroutil, K. Ryšavá, P. Bezděčka, J. Kovařík, J. Zapletal, V. Tlusták, D. Cigánek, M. Rulík, M. Kubis, T. Dvorský, L. Vařeka, A. Bergerová, Ateliér Fontes, občanské sdružení Nemilanka, občanské sdružení Libavka, SW Pro,

Hospodaření

Pokles aktivit v roce 1999 se projevil i na příjmech Sagittarie. Opět se jednalo především o příjmy dotační povahy. Z programu péče o krajinu jsme získali další finanční prostředky na další lokality. Mezi větší akce, na které byla poskytnuta finanční podpora v zájmu zlepšení přírodního prostředí, patřila výsadby dřevin v k. ú. Luděřov a kosení a údržba přírodního parku Terezske údolí.

Příjmy		Výdaje		Majetek	
- dotace PPK	168 900,-Kč	- mzdy	91 000,-Kč	Pozemky	356 306,-Kč
- dotace MŽP	147 000,-Kč	- koupě pozemku	8 800,-Kč	Ostatní HIM	88 071,-Kč
- práce v terénu	324 519,-Kč	- nájem pozemků	5 420,-Kč	DHIM	398 044,-Kč
- prodej publikací	8 800,-Kč	- PHM	34 000,-Kč	Peníze	13 158,-Kč
- dary	3 000,-Kč	- opravy	15 000,-Kč	Bankovní účet	146 442,-Kč
- úroky	392,-Kč	- pojištění	4 000,-Kč	Závazky	85 000,-Kč
- vklad	10 200,-Kč	- DHM	117 618,-Kč	Celkem	917 021,-Kč
		- ostatní výdaje	408 000,-Kč	Hospodářský výsledek	-104 737,-Kč
		- odpisy	77 618,-Kč		
Celkem	662 811,-Kč	Celkem	763 099,-Kč		